

L'hora del pati

“A

Esdres Jaruchik Naveiras

nton Mikhàilovitx va escopir, digué 'ai!', tornà a escopir, tornà a dir 'ai!', tornà a escopir, tornà a dir 'ai!' i se n'anà. Que vagi amb Déu. Millor que parli d'Ília Pàvlovitx”.

I jo millor que parli d'aquesta *Petita antologia de Daniil Kharms*, autor que pateix, i no és cap excepció, la repressió dels primers anys de la Rússia soviètica. Adscrit als moviments avantgardistes del futurisme i el formalisme, és el membre més destacat del grup OBERIU, o Associació de l'Art Real. Un art real amb què en principi les autoritats del realisme socialista estarien d'acord (de fet els mateixos *oberiustes* se situen a la banda esquerra de l'avantguarda); però res més lluny de la realitat, valgui la redundància. Sembla ser que el joc, l'absurd i les experimentacions són perillosament subversives per als soviètics, que sí volen un art real, però real de la seva realitat inventada en què tothom ha de cantar les glòries del paradís socialista. Per exemple, el 1931, Kharms és acusat de “distreure la gent de la construcció del socialisme mitjançant versos sense sentit”. Així, no publica en vida gairebé cap obra per a adults, i es veu obligat a sobreviure escrivint per als nens. I, al final, ni això. A principis de la guerra és detingut, fingeix malaltia mental i mor de fam durant el setge alemany a Leningrad.

La major part de l'antologia està formada pels seus relats, o peces de prosa –ja que en alguns casos no hi ha narració, hi ha una anècdota, una idea, un aforisme quasi–, i pels extractes del seu diari, peces que són com relats, ja que aquestes no són de caire íntim, confessional, sinó l'expressió d'idees i històries d'un personatge que es diu Kharms però que no és ben bé l'autor. Unes proses, doncs, la majoria molt breus, excel·lents, com la citada a l'inici, *Simfonia núm. 2*: un esquetx delirant dels Monty Python quaranta anys abans de la seva aparició; *De Puixkin*, en què demostra de manera imbatible la impossibilitat de dir alguna cosa sobre Puixkin i Gógol; la història de Kuznetsov i la seva frenètica pèrdua de memòria a base de cops de maó al cap, de final directament espantós; o el primer i més llarg, *La vella*, de pur virtuosisme a mig camí entre Kafka, el teatre de l'absurd *avant la lettre* i els personatges subterranis de Dostoievski, en què el narrador no sap què fer del cadàver d'una vella que apareix i desapareix sembla que amb l'única intenció de fotre'l.

Aquesta petita antologia és això: una breu introducció a l'obra de Daniil Kharms. És molt adient i necessària, però la sensació al final és que falta cosa. O que es podia haver centrat en la prosa, la part més potent del volum –la peça final és una obra de teatre amb una única escena, veritable anticipació del teatre que es posarà de moda a la postguerra per tot Europa amb Beckett, Ionesco i companyia–. Perquè Kharms és molt bo: divertit, punyent, surrealista. Hi ha contes i peces dietarístiques hilarants, d'altres macabres, d'altres satíriques. Com un Bulgàkov amb una volta més en el seu humor satíric, negre i lúcida. O com un Gógol en petites i reconcentrades dosis. De fet, té com a màxims escriptors, com diu ell mateix, i per aquest ordre, Gógol, Prutkov, Meyring, Hamsun, Edward Lear i Lewis Carroll. A part de Prutkov, que no conec, la resta defineixen molt bé la seva escriptura, especialment Lear i Carroll, amb els seus jocs aparentment infantils, el seu surrealisme contingut i els seus absurds. En aquest sentit seria molt interessant de publicar els seus contes infantils, que també han de ser una meravella. Amb els referents esmentats, sospito que no són contes ni cursis ni innocents, sinó foscos, divertits i estranys, ni tractaran els nens com idiotes, sinó com el que són: persones en petit format. I és que Kharms, com diu al seu diari, diu que odia per igual els vells i els nens...

Kharms beu de tots aquests referents i és avantgardista i surrealista, beu de l'absurd i de la gran tradició russa de literatura infantil. Però és un autor que va per lliure, amb una veu absolutament pròpia, una veu terrible i tendra, solitària i intransferible, una veu que surt del seu propi subsòl fosc i miserable, per divertir-nos i fascinar-nos, com quan érem nens.

Daniil Kharms

Daniil Ivànovitx Iuvatxov és el nom real de Daniil Kharms. Nascut el 1904 a Sant Petersburg, de família amb poder polític, religiós i literari. Només se li permet publicar de forma continuada contes i novel·les infantils (el 1926 i 1927 apareix, amb dos poemes, a dues antologies de poetes soviètics), i d'això sobreviu fins que és detingut l'agost del 1941, morint, sembla ser que de gana, el febrer del 1942 a l'hospital de la presó de la mateixa ciutat, que llavors es diu Leningrad. Al llarg dels 70 i sobretot amb la *glasnost* es comença a publicar a Rússia el conjunt de la seva obra. Aquesta *Petita antologia* és la seva primera traducció al català.

Títol_Petita antologia de Daniil Kharms

Autor_Daniil Kharms

Selecció, traducció i notes_Miquel Cabal Guarro

Editorial_Edicions de 1984

Pàgines_155